

नौगाड गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ३

संख्या: ५९

मिति: २०८१।१०।०८

भाग — २

विद्यालय भान्सा कोठा निर्माण कार्यविधि, २०८१

कार्यपालिकाबाट पारित मिति: २०८१।११।०८ गते

प्रमाणीकरण मिति: २०८१।११।०८ गते

स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन मिति: २०८१।११।०८ गते

प्रस्तावना: दिवा खाजा कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित रूपले संचालन गर्न खानाको सरसफाई, स्वच्छता तथा उचित भण्डारण गरी विद्यार्थीहरूलाई सुरक्षित दिवा खाजाको व्यवस्था गर्न नेपालको संविधान २०७२ ले प्रत्याभूत गरेको निःशुल्क तथा अनिवार्य आधारभूत शिक्षा कार्यान्वयनका लागि बनेको निःशुल्क तथा अनिवार्य आधारभूत शिक्षा ऐन २०७५ एवम् नियमावली २०७७ ले दिवा खाजाको प्रावधानलाई कानूनी रूपमा स्थापित गरेकोमा, विद्यालयहरूमा व्यवस्थित सुधारिएको चुलो सहितको भान्सा कोठा निर्माण गर्न नौगाड गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले विद्यालय भान्सा कोठा निर्माण कार्यविधि २०८१ जारी गरेको छ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिकः

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः १. यस कार्यविधिको नाम “विद्यालय भान्सा कोठा निर्माण कार्यविधि, २०८१” रहेको छ ।
२. यो कार्यविधि कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागु हुनेछ ।

२. विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

- क) स्थानीय तह भन्नाले नौगाड गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।
ख) प्रदेश भन्नाले सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई सम्झनु पर्दछ ।
ग) कार्यक्रम भन्नाले विद्यालय दिवा खाजा अर्न्तगतको भान्सा कोठा निर्माणलाई सम्झनु पर्दछ ।
घ) कार्यपालिका भन्नाले नौगाड गाउँपालिकाको कार्यपालिका सम्झनु पर्दछ ।
ङ) विद्यालय भन्नाले सामुदायिक विद्यालय सम्झनु पर्दछ ।
च) अध्यक्ष भन्नाले नौगाड गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्झनु पर्दछ ।
छ) उपाध्यक्ष भन्नाले नौगाड गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष सम्झनु पर्दछ ।
ज) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत भन्नाले नौगाड गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सम्झनु पर्दछ ।
झ) शिक्षा शाखा भन्नाले नौगाड गाउँपालिकाको शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा सम्झनु पर्दछ ।
ञ) विद्यालय व्यवस्थापन समिति भन्नाले नौगाड गाउँपालिकामा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयका व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।
ट) साभेदारी संस्था भन्नाले विद्यालय दिवा खाजा अर्न्तगतको भान्सा कोठा निर्माण कार्यमा पालिकासँग साभेदारी गर्ने संस्थालाई सम्झनु पर्दछ ।
ठ) लागत भन्नाले विद्यालय दिवा खाजा अर्न्तगतको भान्सा कोठा निर्माण गर्दा लाग्ने कुल लागतलाई सम्झनु पर्दछ ।
ड) स्थानीय सामग्री भन्नाले स्थानीयस्तरमा प्राप्त हुने सामग्रीहरु जस्तै: ढुङ्गा, गिट्टी, माटो, बालुवा, काठ आदिलाई सम्झनु पर्दछ ।
ढ) गैह्र स्थानीय सामग्री भन्नाले बजारबाट खरिद गर्नुपर्ने सामग्रीहरु जस्तै: जस्तापाता, फलाम, सिमेन्ट आदिलाई सम्झनु पर्दछ ।
ण) कामदार भन्नाले विद्यालय दिवा खाजा अर्न्तगतको भान्सा कोठा निर्माणमा संलग्न हुने दक्ष तथा अदक्ष दुवै प्रकारका कामदारलाई सम्झनु पर्दछ ।
त) लागत साभेदारी भन्नाले भान्सा कोठा निर्माणका लागि नौगाड गाउँपालिका, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र साभेदार संस्था बीच भएको लागत साभेदारी लाई सम्झनु पर्दछ ।
थ) नक्साङ्कन भन्नाले नौगाड गाउँपालिका र साभेदार संस्थाका प्राविधिकले संयुक्त रुपमा तयार गरेको दिवा खाजा अर्न्तगतको भान्सा कोठाको नक्साङ्कनलाई सम्झनु पर्दछ ।

- द) औजार तथा उपकरण भन्नाले निर्माणको क्रममा प्रयोग हुने बेल्टा, घन, आरा, कर्नी, कुच्चो लगायतका अन्य सामग्रीहरूलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- ध) कामदार सुरक्षा सामग्री भन्नाले निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरूको पेशागत सुरक्षाका लागि प्रयोग हुने हेलमेट, पञ्जा, बुट लगायतका अन्य सुरक्षा सामग्रीहरूलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- न) अनुगमन भन्नाले दिवा खाजा अर्न्तगतको भान्सा निर्माणको क्रममा पालिका तथा साभेदार संस्थाका प्रतिनिधिहरूको संयुक्त अनुगमनलाई सम्भन्नु पर्दछ र सो शब्दले साभेदार संस्थाका प्रतिनिधिहरूको विभिन्न चरणको अनुगमनलाई समेत जनाउँदछ ।

परिच्छेद - २

कार्यक्रमको उद्देश्य र सञ्चालन

३. कार्यक्रमको उद्देश्य :

- क) विद्यालयहरूमा सुधारिएको चुलो सहितको भान्छा कोठा निर्माण गर्ने ।
- ख) दिवा खाजालाई थप प्रभाकारी तथा व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गर्नमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- ग) विद्यार्थीहरूको समग्र स्वास्थ्य र पोषण अवस्थामा सुधार गरी शैक्षिकस्तरमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने ।
- घ) विद्यालयको वातावरण सफा, स्वच्छ, बनाउन सहयोग तथा स्वच्छ दिवा खाजाको नियमितता हुने ।

४. कार्यक्रमको सञ्चालन

- क) यो कार्यक्रम गाउँपालिका र साभेदार संस्थाको संयुक्त लगानीमा सञ्चालन गरिनेछ । गाउँपालिका र साभेदार संस्था बाहेक अन्य निकायहरूले पनि साभेदारी गर्न सक्नेछन् ।
- ख) यो कार्यक्रम गाउँपालिकाका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा चरणबद्ध रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- ग) निर्माण गर्नुपूर्व भान्छा कोठाको नक्साङ्कन तयार गरी गाउँपालिकाबाट अनुमोदन गरिनेछ । यसरी नक्सांकन गर्दा भान्सा कोठा निर्माणको न्यूनतम मापदण्ड अनुसूची - १ का आधारमा गर्नु पर्नेछ ।
- घ) सम्पूर्ण निर्माणको लागत अनुमान एकिन गरे पश्चात् गाउँपालिका र साभेदार संस्थाको साभेदारीको बारेमा छलफल गरी साभेदारी पत्र तयार गरिनेछ । यसरी साभेदारी गर्दा विशेष गरेर स्थानीय निर्माण सामग्री, कामदारको ज्याला आदि कुराहरू गाउँपालिकाको दायित्वमा पर्ने तथा गैर स्थानीय सामग्रीहरू साभेदार संस्थाले उपलब्ध गराउने कुरामा सहमति गरिनेछ ।
- ङ) स्थानीय निर्माण सामग्रीहरूको उपलब्धताको सुनिश्चितता साथै कामदारहरूको तयारी अवस्था पश्चात गैर स्थानीय निर्माण सामग्रीको उपलब्धता गराइनेछ ।

परिच्छेद-३

कार्यक्रम सञ्चालन प्रकृया

५. कार्यक्रम सञ्चालन प्रकृया

- १) पहिलो चरणमा साभेदार संस्थाका प्राविधिक र गाउँपालिकाको प्राविधिकले पालिका मातहत रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गर्नेछन् ।
- २) सम्भाव्यता अध्ययन पश्चात साभेदार संस्थाका प्राविधिक र पालिकामा रहेका प्राविधिक कर्मचारीले संयुक्त रूपमा भान्सा कोठाको नक्साङ्कन गर्नेछन् ।
- ३) यसरी संयुक्त रूपमा नक्साङ्कन तयार गर्दा अनुसूची १ मा तय गरिए बमोजिमको न्यूनतम मापदण्ड पूरा हुने गरी नक्साङ्कन तयार गर्नुपर्नेछ ।
- ४) नक्साङ्कन तयार गर्दा विद्यार्थी संख्याको आधारमा तयार गरिनेछ । गाउँपालिकामा रहेका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूलाई विद्यार्थी सङ्ख्याको आधारमा ३ किसिममा विभाजन गरिनेछ । यसरी विभाजन गर्दा ३०० भन्दा माथि विद्यार्थीहरू रहेको विद्यालयलाई 'क' वर्ग, १०० देखि ३०० सम्म विद्यार्थी रहेका विद्यालयहरूलाई 'ख' वर्ग र १०० जना सम्म विद्यार्थी रहेका विद्यालयहरूलाई 'ग' वर्गमा वर्गीकरण गरी अनुसूची - २ बमोजिमको नक्साङ्कन गरिनेछ ।
- ५) उपदफा ४ मा जुनसुकै कुरा भनिएता पनि विद्यालयको वस्तुगत अवलोकन पश्चात तयार गरिएको नक्साङ्कनमा केही थपघट गर्न सकिनेछ ।
- ६) उपदफा ४ र ५ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि यदि सम्बन्धित विद्यालयमा प्रयोगमा नआएको कुनै कक्षाकोठा रहेको खण्डमा सो कक्षा कोठालाई भान्सा कोठाको रूपमा प्रयोगमा ल्याउन सकिनेछ ।
- ७) उपदफा ६ बमोजिम प्रयोगमा ल्याउने कक्षा कोठामा विद्यालय भान्सा कोठाको लागि तय गरिएको न्यूनतम मापदण्ड पूरा गराएर मात्र भान्सा कोठाको रूपमा प्रयोग गरिनेछ ।
- ८) नक्साङ्कन पश्चात अनुसूची - २ बमोजिम तयार गरिएको नक्साको आधारमा विद्यालय भान्सा कोठाको कुल लागत अनुमान गरिनेछ ।
- ९) कुल लागतको अनुमान पश्चात स्रोतको खोजी गरी स्रोत सुनिश्चितता गरिनेछ ।
- १०) स्रोत सुनिश्चितताका क्रममा गाउँपालिका र साभेदार संस्थाले भान्साकोठा निर्माणको लागि विनियोजन गरिएको बजेटका आधारमा सम्बन्धित कामको बाँडफाँड गरिनेछ । यसरी कामहरूको वर्गीकरण गर्दा दक्ष र अदक्ष कामदारहरूको ज्याला, स्थानीय निर्माण सामग्री र गैर स्थानीय निर्माण सामग्रीहरूको खर्चको आधारमा गरिनेछ। आवश्यकताको आधारमा निर्माणको लागि आवश्यक पर्ने काठहरूको सहयोगको लागि सामुदायिक वन तथा कामदारहरूको रूपमा श्रमदानको लागि विद्यालयले (व्यवस्थापन समिति, अभिभावकहरू) समेत साभेदारी गर्न सक्नेछन् ।
- ११) यसरी कामहरूको जिम्मेवारीको वर्गीकरण पश्चात गाउँपालिका, साभेदार संस्था र सम्बन्धित विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समिति बीच भान्साकोठा निर्माणको लागि त्रिपक्षीय सम्झौता गरी निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ । त्रिपक्षीय सम्झौतामा गाउँपालिका, साभेदार संस्था र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको जिम्मेवारीहरू प्रष्टसँग उल्लेख गरिनेछ ।
- १२) उपदफा ११ मा जुनसुकै कुरा भनिएता पनि सामुदायिक वन र अन्य सम्बन्धित सरोकारवालाहरू पनि साभेदारको रूपमा संलग्न हुन सक्नेछन् र सोही बमोजिमको सहमति पत्रमा पनि जनाउन सकिनेछ ।

१३) उपदफा १० मा जे सुकै भनिएता पनि गाउँपालिकाले स्थानीय निर्माण सामग्रीको उपलब्धता सुनिश्चित गरिसकेपछि मात्र साभेदार संस्थालाई गैर स्थानीय निर्माण सामग्रीको उपलब्धताको लागि जानकारी गराउने र सोही बमोजिम साभेदार संस्थाले गैरस्थानीय निर्माण सामग्री उपलब्ध गराउनेछ। विद्यालय भान्सा कोठा निर्माण गर्दा अधिकतम स्थानीय निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोग गर्नु पर्नेछ।

१४) निर्माणको क्रममा गाउँपालिकाको अगुवाइमा गाउँपालिकाका प्रतिनिधि र साभेदार संस्थाका प्रतिनिधिले निर्माणाधीन संरचनाको अनुगमन गर्नु पर्नेछ।

१५) गाउँपालिकाका प्राविधिक र साभेदार संस्थाका प्राविधिकले कार्यसम्पन्नको प्रतिवेदन गाउँपालिकामा र एकप्रति साभेदार संस्थालाई उपलब्ध गराए पश्चात मात्र निर्माण सम्पन्न भएको मानिनेछ।

१६) निर्माणस्थलमा यो कार्यक्रमको सूचना बोर्ड (Project Information Board) राखी समुदायलाई सुसूचित गरिनेछ। साथै निर्माण सम्पन्न पश्चात सार्वजनिक लेखा परिक्षण/सार्वजनिक सुनूवाई गरिनेछ।

१७) यसरी निर्माण गरिएको संरचनाको व्यवस्थापन तथा मर्मतसंभारको सम्पूर्ण जिम्मेवारी गाउँपालिका तथा सम्बन्धित विद्यालय व्यवस्थापन समितिको रहनेछ।

६. **विद्यालयहरूको छनोट (१) अनुसूची - १** बमोजिमका विद्यालय भान्सा कोठा गाउँपालिकाको सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा निर्माण गरिने हुँदा सबै विद्यालयहरू समावेश हुनेछन्।

(२) यसरी विद्यालयहरू समावेश गर्दा चरणबद्ध हिसाबले विद्यालयहरू छनोट हुनेछन्। भान्सा कोठा निर्माण कार्यक्रम ३ वर्ष भित्र सम्पन्न गरिनेछ।

७. **बजेट खर्च सम्बन्धी व्यवस्था (१)** गाउँपालिका र साभेदार संस्थाबाट संयुक्त रूपमा खर्च गर्ने गरी क्रियाकलापगत बजेट बाँडफाँड गरिनेछ।

(२) उपदफा १ बमोजिमको आधारमा सञ्चालन गर्न गाउँपालिका तथा साभेदार संस्थालाई अख्तियारी रहनेछ। साभेदार संस्थाले आफ्नो जिम्मेवारीमा रहेको क्रियाकलापको बजेट स्वयं खर्च गर्नेछ।

(३) उपदफा १ र २ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि **अनुसूची १** बमोजिमको क्रियाकलाप संचालन गर्दा अन्य निकायले पनि सहयोग गर्न सक्नेछन्।

(४) गाउँपालिका र साभेदार संस्थाहरूले जिम्मेवारीगत बजेट खर्चसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण सक्कल कागजपत्रहरू आफूसँग राख्नेछन् र आवश्यकताको आधारमा अर्को पक्षलाई नक्कल कागजपत्रहरू उपलब्ध गराउन सक्नेछन्।

८. **कार्यविधिमा संशोधन:** गाउँ कार्यपालिकाले कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा आवश्यकता अनुसार यो कार्यविधिमा संशोधन गर्न सक्नेछ।

९. **बाधा अड्काउ फुकाउन सक्ने:** यस कार्यविधि कार्यान्वयनमा कुनै बाधा वा समस्या आइपरेमा गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार बाधा अड्काउ फुकाउ गर्न सक्नेछ।

१०. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने** यस कार्यविधिमा उल्लेख गरिएका कुराहरू यसै बमोजिम र अन्यमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ४ विविध

विद्यालय भान्सा कोठा निर्माण गर्न गाउँपालिका, साभेदार संस्था र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मुख्य जिम्मेवारी रहेको हुन्छ । विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकाहरूले सुरक्षित र सफा खाना खान पाउन भन्ने नेपाल सरकारको नीतिलाई प्रचलित कानून र विद्यमान कार्यविधि तथा मापदण्डको प्रतिकूल नहुने गरी आवश्यकताका आधारमा अनुसूची - १ को प्रावधानलाई केही संशोधन गरी सञ्चालन गर्न तथा सम्झौता गर्न सक्नेछ । यसरी निर्माण हुने विद्यालय भान्सा कोठा सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा एकै किसिमको न्यूनतम मापदण्डको आधारमा निर्माण हुनेछ र सम्पन्न पश्चात आवश्यक पर्ने मर्मत, सम्भार र रेखदेख गाउँपालिका तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको जिम्मेवारी अन्तर्गत रहनेछ ।

अनुसूचि - १

(दफा ४ को उपदफा ख सँग सम्बन्धित)

गाउँपालिका तथा साभेदार संस्था बीचको साभेदारीमा निर्माण हुने
विद्यालय भान्सा कोठाको न्यूनतम मापदण्ड

क्र.स	न्यूनतम मापदण्ड
१	सुधारिएको चुलो हुनु पर्ने
२	भान्सा कोठाको नजिकै पानीको श्रोत हुनु पर्ने
३	खाद्य सामग्री भण्डारणको लागी भित्तामा टाँसिएको -याक हुनु पर्ने
४	पकाएको खाना राख्नको लागी टेबल हुनु पर्ने

अनुसूचि - २

(गाउँपालिका तथा साभेदार संस्थाका प्राविधिकले संयुक्त रुपमा तयार गरेको भान्सा कोठाको नक्साङ्कन देहाय अनुसार हुनेछ)

आज्ञाले,
पुष्कर सिंह धामी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत